

voluntariū s; Aug. sequens ē q̄ casualia inq̄
tū huiusmodi nō sūt peccata. contingit tū id
q̄d nō ē actū z p se volitū v̄l intentū: eē p ac
cidēs volitū v̄l intentū: s; m q̄ cā p accūs d̄r
remouēs. phibēs. vñ ille q̄ n̄ remouet ea ex
q̄b̄ seq̄ homicidiū si debeat remouē erit q̄
dāmodo homicidiū voluntariū. h̄ aut̄ igit
dupl̄. vno q̄ n̄ dās operā reb̄ illicitis q̄s vi
tare debebat homicidiū incurrit. alio q̄ n̄
adhibet debitā sollicitudinē: z iō s; m iura si
aliqs det operā rei licite: debitā diligētā ad
hibēs: z et h̄ homicidiū seq̄: nō incurrit ho
miciū reatū: si v̄o det operā rei illicite: vel
ēt det operā rei licite nō adhibēs diligētā
debitā nō euadit homicidiū reatū si ex eius
ope mors hoīs seq̄. ¶ Ad primū q̄ dō q̄
Lamech nō adhibuit sufficiētē diligētā ad
homicidiū vitādū: z iō reatū homicidiū non
euasit. ¶ Ad secūdū dō q̄ ille qui pcutit
mulierē pgnātē dat operā rei illicite: z iō si
seq̄ mors mulieris v̄l pueri aīati nō effugi
et homicidiū crimē p̄cipue cū ex tali p̄cussio
ne in p̄d̄ptu sit q̄ mors seq̄. ¶ Ad tertium
dō q̄ s; m canones iponit pena bis q̄ casualr
occidit dātes operā rei illicite vel nō adhi
bētes diligētā debitam.

Deinde s; de
randū ē de p̄ctis aliaz iniu
riaz q̄ in p̄sonā omittunt.
Et circa h̄ querūt̄ quor. p̄
de mutilatōe mēbroz. 2°
de v̄beratōe. 3° de incarcerationē. 4° v̄z pec
catū huiusmodi iniuriarū aggrauet ex h̄ q̄ cō
mittit in p̄sonā iunctā alijs.

Ad primum sic pro
cedit. ¶ q̄ mutilare aliquē mēbro suo in
nullo casu possit eē licitū. Damas. n. dicit i
2. li. q̄ p̄ctū omittit p̄ h̄ q̄ recedit ab eo q̄d
ē s; m nām in id q̄d ē s; nām. sed s; m nām a
deo institutū ē q̄ corp̄ hoīs sit integrū mē
bris. s; nām at̄ ē q̄ sit mēbris dimiutū. q̄ mu
tilare aliquē mēbro s; v̄l eē p̄ctū. ¶ Si
cut se h̄z tota aīa ad totū corp̄: ita se h̄nt p̄tes
aīe ad p̄tes corporis: vt d̄r in 2° de aīa. sed n̄
licet aliquē puare aīa occidēdo ip̄m nisi pu
blica p̄tate. q̄ ē nō licet aliquē mutilare mē
bro nisi forte s; m publicā p̄tate. ¶ Salus
aīe p̄ferēda ē saluti corporali: s; non licet ali
quē mutilare se mēbro p̄p̄ salutē aīe. puni
unt. n. s; m statuta vetera Niceni cōsily q̄ se

castrauerūt p̄p̄ castitatē vsuādā. q̄ p̄p̄ nul
lā cām aliā licet aliquē mēbro mutilare.
¶ Sed 3° ē q̄d d̄r Exo. 21°. Oculū p̄ oculo:
dētē p̄ dētē: manū p̄ manū: pedem p̄ pede.
¶ R̄ dō q̄ cū mēbz aliq̄d sit p̄s toti h̄ūani
corpis: ē p̄p̄ totū sic ip̄fectū p̄p̄ p̄fectū. vñ
disponēdū ē de mēbro h̄ūani corporis s; m q̄
expedit toti. mēbz at̄ h̄ūani corporis p se q̄dē
vtilē ē ad bonū toti corporis: p accūs tū d̄r cō
tigē q̄ sit nociuū: puta cū mēbz putridū est
toti corporis corruptiuū. si q̄ mēbz sanū fūit
z in sua nālī dispositōe cōsistēs nō p̄t p̄scidi
absq̄ toti corporis detrimētō. s; q̄ ip̄e totus
hō ordinat̄ vt ad finē ad totā cōitatē e^o ē p̄:
vt s̄ dictū ē: p̄t cōtingē q̄ abscissio mēbz est
v̄gat i detrimētū toti corporis: ordinat̄ tū ad
bonū cōitatis inq̄tū alicui inferi penā ad
cohibētōz p̄ctōz: z iō sicut p̄ publicā p̄tate
aliqs licite puat̄ totā vitā p̄p̄ aliqs ma
iores culpas: ita ē puat̄ mēbro p̄p̄ aliqs
culpas miores. h̄ at̄ n̄ ē licitū alicui puare p̄
sone ēt volētē illo e^o ē mēbz: q̄ p̄ h̄ sit iniu
ria cōitatis cui^o ē ip̄e hō z oēs p̄tes ei^o. si v̄o
mēbz p̄p̄ putredinē sit toti corporis corru
ptiuū: tūc licitū ē de voluntate eius e^o ē mēbz
putridū mēbz p̄scidere p̄p̄ salutē toti cor
poris: q̄ vñ cuiq̄z cōmissa ē cura p̄p̄ salutē:
z eadē rō ē si fiat voluntate eius ad quē perti
net curare de salute ei^o q̄ h̄z mēbz corrupti
uū aliē aut̄ aliquē mēbro mutilare ē oīo illi
citū. ¶ Ad p̄mū q̄ dō q̄ nihil phibet id q̄d
ē p̄ricularē nām esse s; m nām vlem: sicut
mors z corruptio i reb̄ nālībus ē p̄ricularē
nām eius q̄d corrupit: cū n̄ sit s; m nāz v̄lz
z sicut mutilare aliquā mēbro est sit s; nām
p̄ricularē corporis ei^o q̄ mutilat: ē tū s; m nāz
rōem i cōparatōe ad bonū cōe. ¶ Ad secū
dū dō q̄ totius hoīs vita nō ordinat̄ ad ali
qd p̄p̄ ip̄s hoīs: s; ad ipsam poti^o oīa
q̄ sūt hoīs ordinant̄. z iō puare aliquē vitā i
nullo casu p̄inet ad aliquē nisi ad publicas
p̄tate cui omittit̄ p̄curatio boni cōis: s; p̄ci
sio mēbz p̄t ordinari ad propriā salutem
vni^o hoīs. z iō in aliquo casu p̄t ad ip̄m p̄i
nere. ¶ Ad tertiu dō q̄ mēbz nō ē p̄scidē
dū p̄pter corp̄alē salutē toti nisi quādo ali
ter toti subueniri nō p̄t. salutē aut̄ sp̄uali s; p̄
p̄t alr subueniri q̄z p̄ mēbz p̄sione: quia
p̄ctū subiacet voluntati: z iō in nullo casu li
cet mēbz p̄scidere p̄pter q̄d cūq̄z peccatū
vitandum. vnde Chyso^o exponēs illud Ma
th. 19°. Sūt eunuchi q̄ seip̄os castrauerunt

pp̄ regnū celoz. dicit. Nō p̄ mēbroz abscifio
nē: s; malaz cogitatōm iterptatōem. male
dictōi. n. ē obnoxi⁹ q̄ mēbrū abscidit. eteniz
homicide s; q̄ talia p̄sumūt: ⁊ postea subdit:
neq; occupatō māsuetoz ita fit s; molesti
oz. aliūde. n. h; fomitis sperma qd̄ in nobis ē
⁊ p̄cipue a p̄posito icōtinēti ⁊ mēte negligē
te: nec ita abscifio mēbri cōpimit tētatiōes
vt cogitatōis frenū.

Ad secundum sic pro

cedit. **U**t q̄ nō liceat p̄ribus vberare filios
aut dñis seruos. Dicit. n. **A**pl̄s ad Eph. 6. **U**s
p̄res nolite ad iracūdiā puocare filios vros
⁊. i. subdit. **E**t vos dñi eadē facite seruis re
mittētes minas: s; pp̄ vbera aliq̄ ad iracun
diā puocāt: sūt ēt minis ḡuioza. ḡ n; p̄res fi
lios: n; dñi seruos debēt vberare. **P**. **P**hs
dic̄ in. io. et̄hi. q̄ sermo p̄rius h; solū amo
nitōem nō aut coactōem: s; qd̄a coactio ē p̄
vbera. ḡ parētib⁹ nō licet filios vberare. **P**.
Uniciq; licet alteri disciplinā ipendere. **P**.
n. ptinet ad el̄ynas sp̄uales: vt s̄ dictū ē. si ḡ
parētib⁹ licet pp̄ disciplinā filios vberare:
pari rōne cuilibet licebit quelibet vberare:
qd̄ p; eē falsū. ḡ ⁊ p̄mū. **S**ed 5 ē qd̄ dicit̄
puer. 15. **Q**ui p̄cit vge odit filiū suū. ⁊. i. 23.
Noli subtrahere a puero disciplinā. si. n. per
cussis eū vga non moriet: tu vga pcuties
eū: ⁊ aiām ei⁹ de inferno libabis. ⁊ **E**ccl. 33. dī.
Seruo maliuolo torzura ⁊ opedes. **R**n.
dō q̄ p̄ vberatōem nocumētū qd̄dā isert̄ cor
pori eius q̄ vberat. a. r. tñ q̄ i mutilatōe. naz
mutilatio tollit corporis integritatē. vberatio
hō r̄mō afficit sensū dolore. vñ multo mi
nus nocumētū ē q̄ mutilatio mēbri. nocu
mētū at̄ inferre alicui nō licet nisi p̄ moduz
pene. pp̄ iusticiā. nullus aut̄ iuste punit ali
quē nisi sit ei⁹ iurisdicōi subiect⁹. ⁊ iō vbera
re aliq̄ nō licet nisi hñti ptātē aliq̄a sup
illū q̄ vberat. ⁊ q; filius subdit̄ ptātē p̄ris ⁊
seru⁹ ptātē dñi licite pōt vberare p̄ filium ⁊
dñis seruū cā coactōis ⁊ discipline. **A**d
p̄mūz ḡ dō q̄ cū ira sit appetit⁹ vindicte: p̄ci
pue dicit̄ ira cū aliq; se r̄putat lesū iniuste
vt p; p̄hm in. 2. rhetozice. ⁊ iō p̄ h; q̄ p̄rib⁹
int̄dicif ne filios ad iracūdiā puocēt: nō phi
bet̄ qn filios vberēt cā discipline: s; q̄ non
imoderate eos aff ligāt vberib⁹: q̄ vō indici
tur dñis q̄ r̄mittāt seruis minas pōt dupl̄
intelligi. vno: vt remisse minis vtant: qd̄ p̄ri
net ad moderatōez discipline. alio: vt aliq;

n̄ sp̄ ipleat qd̄ dminat⁹ ē: qd̄ ptinet ad h; q̄ iu
diciū q̄ q; cōminat⁹ ē penā qñq; p̄ remissio
nis miam tēpere. **A**d secundū dicit̄ q̄
maior ptās maiorē d; h̄re coactōem: sic aut̄
ciuitas ē p̄fecta cōitas: ita p̄nceps ciuitatis
h; p̄fectā ptātē cohercēdi: ⁊ iō pōt infligere
penas irrecupabiles. s. occisionis v̄l mutila
tōis. p̄ at̄ ⁊ dñis q̄ p̄sunt familie domestice
q̄ ē ip̄fecta cōitas hñt ip̄fectā ptātē cohercē
di s̄m leuiorē penas q̄ nō inferūt irrecupa
bile nocumētū: ⁊ huiusmōi ē vberatio. **A**d
tertū dō q̄ exhibere disciplinā volētī cui
bet licet. s; disciplinā nolētī adhibere ē solū
ei⁹ cui alteri⁹ cura dmittit. ⁊ ad h; p̄riet aliq̄e
vberibus castigare.

Ad tertium sic proce

dit. **U**t q̄ nō liceat aliq̄e hoīem icarcerare
Act⁹. n. ē malus ex genere q̄ cadit supra ide
bitā mām: vt s̄ dictū ē: s; hō hñs nālē arbi
try libertatē ē idebita mā icarceratōis q̄ li
bertati repugnat. ḡ illicitū ē aliq̄e incarce
rare. **P**. **D**umana iusticia regulari d; ex
diuina. sed sic dī **E**ccl. 15. **D**e reliq; hoīez i
māu cōsily sui. ḡ v̄ q̄ n̄ ē aliq; cohercēdus
v̄culis l̄ carcē. **P**. **N**ullus ē cohercēdus
nisi ab ope malo a q̄ glibz pōt aliū licite im
pedire. si ḡ icarcerare aliq̄e eēt licitū ad
h; q̄ cohiberet a malo: cuilibet eēt licitū ali
quē icarcerare: qd̄ p; eē falsū. ḡ ⁊ p̄mū.
S⁹ 5 ē q̄ **L**euir. 24. legif̄ quēdā misuz
fuisse in carcere pp̄ p̄ctm̄ blasphemie. **R**.
dō q̄ i bonis corpis tria p̄ ordinē cōsiderant̄
p̄ gdez itegritas corpalis subst̄tie cui detri
metū affert p̄ occisionē vel mutilationem.
2. delectatio v̄l qes sensus cui opponit̄ vbe
ratio v̄l qd̄libet sensuz dolore afficiēs. 3. mo
tus ⁊ vsus mēbroz q̄ ipedit̄ p̄ ligatōem v̄l in
carceratōem seu quacūq; detētōem. ⁊ iō in
carcerare aliq̄e v̄l q̄libet detinere ē illi
citū nisi fiat s; ordinē iusticie aut i penā aut
ad cautelā alicui⁹ malī vitandi. **A**d p̄mū ḡ
dō q̄ hō q̄ abutit̄ ptātē sibi data m̄ref eam
amittere: ⁊ iō hōi q̄ peccādo abusus ē libero
vsu suoz mēbroz cōueniens ē icarceratōis
mā. **A**d secundū dō q̄ d; qñq; s̄m ordi
nez sue sapientie pctōzes cohibet ne possint
peccatū iplere: s̄m illud **J**ob. 5. **Q**ui dissipat
cogitatōes malignoz ne possint iplere ma
nus eoz qd̄ ceperāt. qñq; vō eos p̄mittit qd̄
voluerint agere. ⁊ s̄l̄r s̄m humanā iusticiaz
nō p̄ q̄libet c̄lpa hoīes icarcerat̄: s; p̄ aliq;

Ad tertium dicendum quod detinere homines ad horam ab aliquo opere illicito statim perpetrando cuilibet licet: sicut cum aliquis detinet aliquem ne se precipitet: vel ne alium feriat. sicut simpliciter aliquem includere vel ligare: ad eum solum pertinet quod habet disponere vel de actibus et vita alterius: quod per se in peccatis non solum a male faciendis: sed et a bonis agendis

Ad quartum sic procedit.

Ut quod peccatum non aggravatur ex hoc quod per dicitur iniurie inferuntur in personas aliis coniunctas. Huiusmodi. n. iniurie. habent rationem peccati. puta non cum eum alicui inferuntur et voluntate: sed magis est hoc bonis voluntate malum quod in propria persona inferuntur quod inferuntur in persona coniuncta. et iniuria illata in persona coniuncta est minor. **S**ed in sacra scriptura precipue reprehenduntur quod pupillis et viduis iniurias inferunt. unde dicitur **Eccl. 35.** Non despiciet preces pupillae: nec viduam si effundat loquela gemitus: sed vidua et pupillus non sunt persone aliis coniuncte. **U**t ex hoc quod inferuntur iniuria personis coniunctis non aggravatur peccatum. **S**ed Persona coniuncta habet propria voluntate sic et principalis persona. potest. n. aliqd esse voluntarium quod est voluntate principalis persone: ut per adulterio quod placet uxori et displicet viro: sed huiusmodi iniurie habent rationem peccati. puta consistunt in voluntaria commutatione. **U**t huiusmodi iniurie minus habent de ratione peccati. **S**ed est quod dicitur **Deut. 28.** ad quamdam exaggerationem dicitur. **S**ily tui et filie tue tradentur alteri populo videturibus oculis tuis. **R**atione vero dicitur quod quodammodo aliqd iniuria in partes reducat ceteris paribus: tanto gravius est peccatum: et inde est quod gravius est peccatum si aliis peccat in principem quam personam paratam: quod reducat in iniuriam totius multitudinis: ut si dicitur est. cum autem inferuntur iniuria in aliquam personam coniunctam alteri quod illa iniuria pertinet ad duas personas et ideo ceteris paribus ex hoc ipso aggravatur peccatum. per tamen contingit quod secundum aliquas circumstantias sit gravius peccatum quod sit in personam nulli coniunctam: propter dignitatem persone: vel propter magnitudinem nocumetum. **A**d primum ergo dicitur quod iniuria illata in personam coniunctam: minus est nociva persone cui coniungitur quam si in ipsam immediate inferretur: et ex hac parte est minus peccatum. sed hoc totum quod pertinet ad iniuriam persone cui coniungitur superaddit peccatum quod aliis incurrit ex eo quod aliam personam se ledit. **A**d secundum dicitur quod iniurie illate in viduas et pupillos magis exaggerantur quod magis opponuntur misericordie: tamen quod habet nocumetum personis in fictum est eis gravius: quod non habet relevantes. **A**d tertium dicitur quod per hoc quod uxores voluntarie consentit in adulterium minoratur quidem

peccatum et iniuria ex parte ipsius mulieris. gravius. n. est si adulter violenter eam opprimeret. si tamen propter hoc tollit iniuria ex parte viri: quod uxores non habent potestatem sui corporis: sed viri ut dicitur in **Cor. 7.** et eadem ratio est in filiabus. **D**e adulterio tamen quod non solum iniusticie: sed etiam castitatis opponitur: erit locus. i. agendi in tractu de continentia.

Inde de fide

Drandum est de peccatis iniusticie operis positus per quem inferuntur nocumetum primo in rebus. scilicet de furto et rapina. **E**t circa hoc generaliter novem. per utrum naturalis sit hominis possessio exteriorum rerum. 2. utrum licitum sit quod aliquis possideat quod propriam. 3. utrum furtum sit occultum accessio rei aliene. 4. utrum rapina sit peccatum differens a furto. 5. utrum omne furtum sit peccatum. 6. utrum furtum sit peccatum mortale. 7. utrum liceat furari in necessitate. 8. utrum omnis rapina sit peccatum mortale. 9. utrum rapina sit gravius peccatum quam furtum.

Ad primum sic procedit.

Ut quod non sit naturalis hominis possessio exteriorum rerum. **N**ullus. n. dicitur sibi attribui quod dei est. sed omnium omnium creaturarum est proprie dei: sed illud habet. **D**omi est terra. et non est naturalis hominis rerum possessio exteriorum. **B**asilii exponens verbum divinitus dicitur **Luc. 12.** Congregabo omnia que nata sunt mihi et bona mea. dicitur. **D**ic mihi quod tua unde ea sumes in vita tulisti. sed illa que homo possidet naturaliter potest aliis conveniret aliquid dicitur esse sua. **U**t homo non possidet naturaliter exteriora bona. **S**ed sic **Ambrosius** dicit in li. de trinitate. omnis nomen est potestatis: sed homo non habet potestatem super res exteriores. nihil. n. potest circa eam naturam immutare. **U**t possessio exteriorum rerum non est hominis naturalis. **S**ed est quod dicitur in psalmo. **O**ia subiecisti sub pedibus eius. scilicet hominis. **U**t dicitur quod res exteriorum potest dupliciter considerari. uno modo quantum ad eam naturam que non subiacet humani potestati: sed solum divine: cui omnia ad nutum obediunt. alio modo quantum ad usum ipsius rei. et sic habet homo naturale dominium exteriorum rerum: quod per rationem et voluntatem potest uti rebus exterioribus ad suam utilitatem que propter se facti. scilicet. n. imperfectiora sunt perfectiora: ut si hitum est: et ex hac ratione probatur in propositis. quod possessio rerum exteriorum est hominis naturalis. hoc autem naturale dominium super ceteras creaturas quod competeat homini secundum rationem in qua imago dei consistit manifestat in ipsa hominis creatura. **S**ed in psalmo. ubi dicitur. **F**aciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram et prestat piscibus maris. et cetera. **A**d primum ergo dicitur